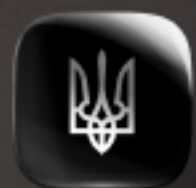

Червень 2026

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ у сфері штучного інтелекту 2.0

Ministry
of Digital Transformation
of Ukraine

UK International
Development

Partnership | Progress | Prosperity

EURASIA
FOUNDATION

Вступ

Враховуючи потенційні переваги та ризики використання штучного інтелекту (далі – ШІ) у різних сферах суспільного життя, а також потребу у формуванні єдиної технічної та юридичної термінології, Міністерство цифрової трансформації України спільно з Експертно-консультаційним комітетом з питань розвитку сфери ШІ в Україні при Мінцифрі розробили оновлений словник основних термінів у сфері ШІ.

Оновлена редакція словника містить розширений перелік термінів, що відображає актуальні тенденції розвитку технологій штучного інтелекту та практики їх регулювання. Зокрема, до словника додано нові терміни, які використовують у сучасній технічній, науковій та регуляторній практиці у сфері ШІ.

Словник термінів є інструментом, розробленим у межах імплементації Дорожньої карти та Білої книги з регулювання сфери ШІ в Україні, та покликаний сприяти формуванню спільного розуміння ключових понять у галузі штучного інтелекту.

Мета й обмеження СЛОВНИКА

Метою цього словника є узгодження та визначення основної технічної і юридичної термінології у сфері ШІ для використання професійною спільнотою, у технічній та юридичній документації, а також у нормотворчому процесі в Україні.

З огляду на динамічний розвиток технологій штучного інтелекту, запропонований словник не є всеохопним і може оновлюватися в майбутньому.

Хоча деякі з наведених термінів можуть застосовуватися також в інших галузях, цей словник подає їх насамперед у контексті використання та регулювання технологій штучного інтелекту.

Методологія

Запропонований перелік термінів сформований робочою групою в кілька етапів. На першому етапі визначено критерії відбору термінів, зокрема їх значення для ризикорієнтованого підходу України до регулювання ШІ, поширеність у технічній літературі та професійній спільноті, а також важливість для розуміння функціонування технологій штучного інтелекту.

Для термінів, для яких відсутній усталений український відповідник, використовували синонімічні конструкції, усталені іншомовні запозичення або транслітерацію.

Під час підготовки словника використано фахову літературу та інституційні документи Організації економічного співробітництва та розвитку, Ради Європи та Європейського Союзу. При формуванні визначень намагалися наблизити їх до термінології та підходів, що застосовують у Європейському Союзі. Повний перелік використаних джерел наведено наприкінці документа.

Над розробкою документа працювати (в алфавітному порядку):

Тетяна Авдеєва, Олена Андрієнко, Артем Артюхов, Анастасія Бистрицька, Валдіс Герасимьяк, Олег Дубно, Артем Кобрін, Ірина Кравець, Олександр Краковецький, Русудан Махачашвілі, Дмитро Мішкін, Євген Сіденко, Олексій Турута, Дмитро Чумаченко, Олексій Шебанов.

Словник розроблено за сприяння проекту «Цифровізація для зростання, доброчесності та прозорості» (UK DIGIT), що виконується Фондом Євразія та фінансується UK International Development. Цей словник створений за фінансової підтримки Програми допомоги з міжнародного розвитку від Уряду Великої Британії. Зміст є винятковою відповідальністю Міністерства цифрової трансформації України; висловлені погляди не обов'язково відображають офіційну політику Уряду Великої Британії.

Термінологія у сфері ШІ

№ ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ ВИЗНАЧЕННЯ

ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ

1	Автономність	Autonomy	<p>Властивість системи ШІ, що полягає в її здатності функціонувати самостійно, без втручання людини.</p> <p>Системи ШІ можна схарактеризувати як системи «людина в циклі», «людина над циклом» або «людина поза циклом» — залежно від рівня значущої залученості людини. Автономна система має набір інструментів для навчання, адаптації та аналітики для реагування на ситуації, які не були заздалегідь запрограмовані чи передбачені до розгортання системи.</p>	<p><u>Автоматизоване ухвалення рішень</u>, <u>Автоматичне ухвалення рішень</u>, <u>Агент</u>, <u>Адаптивність</u>, <u>Аудитоспроможність</u>, <u>Довірчий ШІ</u>, <u>Контрольованість</u>, <u>Людина в циклі</u>, <u>Людина над циклом</u>, <u>Людина поза циклом</u>, <u>Надійність</u>, <u>Непрозорість</u>, <u>Прозорість</u>, <u>Пояснюваність</u>, <u>Стійкість</u>, <u>Спостережуваність ШІ</u> <u>Загальний штучний інтелект</u></p>
2	Автоматизоване ухвалення рішень	Automated decision-making	<p>Процес ухвалення рішення за допомогою інформаційних технологій з низьким рівнем залученості людини.</p>	<p><u>Автономність</u>, <u>Автоматичне ухвалення рішень</u>, <u>Агент</u>, <u>Людина в циклі</u>, <u>Людина над циклом</u>, <u>Людина поза циклом</u></p>
3	Автоматичне ухвалення рішень	Automatic decision-making	<p>Процес ухвалення рішення за допомогою інформаційних технологій без участі людини.</p>	<p><u>Автономність</u>, <u>Автоматизоване ухвалення рішень</u>, <u>Агент</u>, <u>Людина в циклі</u>, <u>Людина над циклом</u>, <u>Людина поза циклом</u></p>
4	Автоматичне машинне навчання	Automated machine learning (AutoML)	<p>Підхід, що автоматизує процес створення й оптимізації моделей машинного навчання та містить автоматичний вибір алгоритмів, налаштування гіперпараметрів та інженерію ознак, зменшуючи потребу в ручному втручанні експертів.</p>	<p><u>Гіперпараметр</u>, <u>Інженерія ознак</u>, <u>Машинне навчання</u></p>
5	Агент	Agent	<p>Автономна сутність, яка аналізує своє середовище та вживає заходів для досягнення власних цілей.</p>	<p><u>Автономність</u>, <u>Автоматизоване ухвалення рішень</u>, <u>Автоматичне ухвалення рішень</u>,</p>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
6	Адаптивність	Adaptiveness	Властивість систем ШІ, що полягає в здатності пристосовуватися до нових, незнайомих або змінних умов середовища чи завдань на основі взаємодії з вхідними даними. Адаптація може містити зміну вагових коефіцієнтів моделі або внутрішньої структури самої моделі. Нова поведінка адаптованої системи може призводити до результатів, відмінних від результатів поведінки попередньої системи за однакових вхідних даних.	<u>Автономність, Аудитоспроможність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Надійність, Непрозорість, Прозорість, Пояснюваність, Спостережуваність ШІ, Стійкість</u>
7	Анонімізація	Anonymization	Процес переведення даних до стану, коли ідентифікація особи стає неможливою (навіть за допомогою додаткових даних) (відповідно до GDPR)	<u>Псевдонімізація, Нерозрізняювана приватність</u>
8	Ансамблі	Ensemble	Підхід у машинному навчанні, який поєднує прогнози кількох моделей, щоб отримати кращий результат, ніж від однієї моделі.	<u>Машинне навчання, Точність, Надійність</u>
9	Аугментація даних	Data augmentation	Техніка, за якої розмір та якість тренувального набору даних (датасету) збільшується шляхом зміни оригінальних тренувальних даних для створення нових тренувальних прикладів, щоб покращити моделі машинного навчання.	<u>Машинне навчання, Набір даних / датасет, Синтетичні дані, Тестові або випробувальні дані, Тренувальні дані</u>
10	Аудитоспроможність	Auditability	Властивість системи ШІ бути об'єктом детальної перевірки та аналізу функціонування (зокрема, алгоритмів, даних та процесів проектування), процесів ухвалення рішень та результатів роботи.	<u>Автономність, Автоматизоване ухвалення рішень, Автоматичне ухвалення рішень, Адаптивність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Надійність, Непрозорість, Пояснюваність, Прозорість, Стійкість, Спостережуваність ШІ</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
11	Базова модель	Foundation model	Модель, натренована на масштабних і різномірних даних, яка є основою для похідних моделей, що створені шляхом донавчання або тонкого налаштування.	<u>Велика мовна модель, Модель ШІ, Попередньо навчені моделі</u>
12	Біометричні дані	Biometric data	Персональні дані, отримані в результаті спеціальної технічної обробки, що стосується фізичних, фізіологічних чи поведінкових ознак фізичної особи, зокрема таких, як зображення обличчя чи дактилоскопічні дані, що дають змогу однозначно ідентифікувати або підтверджують однозначну ідентифікацію фізичної особи.	<u>Біометрична верифікація, Біометрична ідентифікація, Приватність за проектуванням</u>
13	Біометрична верифікація	Biometric verification	Автоматизована перевірка, що передбачає перевірку особи людини шляхом порівняння її біометричних даних із попередньо наданими біометричними даними.	<u>Біометричні дані, Біометрична ідентифікація</u>
14	Біометрична ідентифікація	Biometric identification	Автоматизоване розпізнавання фізичних, фізіологічних, поведінкових або психологічних особливостей людини з метою встановлення її особи шляхом порівняння її біометричних даних з біометричними даними осіб, що зберігаються в базі даних	<u>Біометричні дані, Біометрична верифікація</u>
15	Безпека ШІ	Security	Властивість системи ШІ, що полягає в здатності протидіяти загрозам порушення поведінки моделі або несанкціонованого отримання даних чи параметрів під час роботи. Безпека системи ШІ є одним з аспектів безпеки інформаційних систем.	<u>Машинне навчання з протидією, Отруєння даних, Стійкість, Джейлбрейк (Обхід обмежень), Суперінтелект, Ін'єкція запиту</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
16	Бенчмарк	Benchmark	Стандартизований тест або набір завдань, який використовують для оцінювання та порівняння продуктивності, ефективності чи якості різних систем, алгоритмів або моделей.	<u>Міра F1, Підтримка, Повнота (Чутливість), Точність, Точність (прецизійність)</u>
17	Вайбкодинг	Vibe coding	Підхід до розроблення програмного забезпечення з використанням генеративного штучного інтелекту, за якого створення й модифікація коду відбуваються переважно інтуїтивно та ітеративно, без чітко формалізованих вимог, архітектурної специфікації або систематичного тестування, з орієнтацією на швидке досягнення результату.	<u>Генеративний ШІ, ШІ-слоп</u>
18	Валідаційні дані	Validation or development data	Дані, які використовують для налаштування гіперпараметрів моделі (наприклад, архітектури), оцінювання якості моделі та ухвалення рішень у процесі розробки моделі.	<u>Гіперпараметр, Оцінювання (валідація), Параметр, Тестові або випробувальні дані, Тренувальні дані</u>
19	Велика мовна модель (ВММ)	Large language model (LLM)	Клас мовних моделей (див. визначення), які використовують алгоритми глибокого навчання та навчаються на великих наборах даних, що можуть містити не тільки текст, а й інші модальності (зображення, аудіо тощо).	<u>Галюцинування, Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ), Генерування, доповнене пошуком, Контекстне вікно, Ланцюжок міркувань, Мовна модель, Токен, Малі мовні моделі, Трансформер, Базова модель</u>
20	Великі дані	Big data	Загальний термін для великих, комплексних наборів цифрових даних, зберігання, аналіз, керування та обробка яких потребують таких самих комплексних технологічних засобів і значної обчислювальної потужності.	<u>Інтелектуальний аналіз даних, Наука про дані</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
21	Вимірюваність	Measurability	Властивість системи ШІ, що дає змогу виміряти її параметри або властивості.	<u>Автономність, Адаптивність, Аудитоспроможність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Надійність, Непрозорість, Пояснюваність, Прозорість, Стійкість, Спостережуваність ШІ</u>
22	Витік запиту	Prompt leaking	Техніка, що спрямована на отримання внутрішніх інструкцій або конфіденційної інформації, вбудованої у велику мовну модель	<u>Ін'єкція запиту, Прозорість, Приватність за проектуванням</u>
23	Відтворюваність	Reproducibility	Отримання наближеного результату за таких самих вхідних даних, гіперпараметрів, методів та умов проведення експерименту.	<u>Відстежуваність, Гіперпараметр, Повторюваність</u>
24	Відстежуваність	Traceability	Властивість системи ШІ, що дає змогу людині відстежувати процеси зміни структури, змісту та операційних характеристик моделі й тренувальних даних.	<u>Відтворюваність, Гіперпараметр, Повторюваність</u>
25	Відкритість до втручання	Intervenability	Властивість системи ШІ, що дає змогу суб'єктам даних наглядати, керувати та контролювати те, як і ким обробляються їхні дані.	<u>Автономність, Адаптивність, Аудитоспроможність, Вимірюваність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Надійність, Непрозорість, Пояснюваність, Прозорість, Стійкість, Спостережуваність ШІ</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
26	Вузький (слабкий) ШІ	Narrow (weak) AI	Система ШІ, спроектована для виконання конкретного завдання.	<u>Загальний штучний інтелект / AGI, Штучний інтелект</u>
27	Відповідальний ШІ	Responsible AI	Набір принципів, застосовних на всіх етапах життєвого циклу системи ШІ з метою узгодження з людськими цінностями, зменшення ризиків та негативних наслідків, пов'язаних із використанням ШІ, та з одночасною максимізацією позитивних результатів.	<u>Безпека ШІ, Надійність, Прозорість, Справедливість</u>
28	Вхід (вхідні дані)	Input	Дані, що надаються моделі або системі ШІ.	<u>Вихід (вихідні дані), Модель, Система ШІ</u>
29	Вихід (вихідні дані)	Output	Дані, які створює модель чи система ШІ в результаті обробки вхідних відомостей.	<u>Вхід (вхідні дані), Модель, Система ШІ</u>
30	Галюцинування	Hallucination	Феномен, за якого результат роботи системи генеративного ШІ містить неточну або хибну інформацію, що оманливо представлена як достовірна.	<u>Велика мовна модель (ВММ), Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ), Генерування, доповнене пошуком, Контекстне вікно, Ланцюжок міркувань, Мовна модель, Обробка природної мови, Токен, Обґрунтованість, Достовірність, Детектор ШІ</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
31	Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ)	Generative Artificial Intelligence (generative AI)	Різновид ШІ, який застосовують для створення нового контенту, включно з аудіо, кодом, зображенням, текстом, відео тощо.	<u>Велика мовна модель (ВММ), Галюцинування, Генерування, доповнене пошуком, Запит (промпт), Інженерія запитів (промпт-інженерія), Контекстне вікно, Ланцюжок міркувань, Мовна модель, Токен</u>
32	Генерування, доповнене пошуком	Retrieval Augmented Generation (RAG)	Підхід, який поєднує можливості великих мовних моделей з механізмом пошуку та отримання інформації із зовнішніх джерел для генерування кінцевої відповіді.	<u>Велика мовна модель (ВММ), Галюцинування, Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ), Запит (промпт), Інженерія запитів (промпт-інженерія), Контекстне вікно, Мовна модель, Обробка природної мови, Токен, Обґрунтованість, Достовірність</u>
33	Гіперпараметр	Hyperparameter	Налаштування алгоритму машинного навчання, які встановлюють перед початком навчання, яких не змінюють у процесі та які контролюють процес навчання й структуру моделі.	<u>Машинне навчання, Параметр</u>
34	Грамотність у галузі ШІ	AI literacy	Знання, уміння та навички, які дають змогу постачальникам, розробникам, користувачам і особам, які зазнають впливу системи ШІ, беручи до уваги їхні відповідні права та обов'язки, оцінити можливості, ризики та потенційну шкоду, якої може завдати система ШІ на будь-якому етапі її життєвого циклу, та вживати заходів для її уникнення чи пом'якшення.	<u>Штучний інтелект, Відповідальний, Людина в циклі, Узгодженість</u>
35	Глибоке навчання (іноді глибинне навчання)	Deep learning	Галузь машинного навчання, яка присвячена тренуванню моделей, як-от нейронні мережі, що мають багато шарів.	<u>Штучна нейронна мережа (нейронна мережа, нейромережа)</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
36	Детектор ШІ	AI Detector / AI Checker	Програма, яка за допомогою алгоритмів машинного навчання аналізує текст, шукає характерні патерни та визначає, чи цей текст створений людиною, чи генеративною моделлю ШІ. Наразі такі системи не забезпечують достатньої надійності визначення штучного контенту.	<u>Машинне навчання, Генеративний ШІ, Галюцинування, Дипфейк</u>
37	Джейлбрейк (Обхід обмежень)	Jailbreaking	Процес обходу безпекових, етичних або модераційних обмежень в інформаційних системах.	<u>Безпека ШІ, Ризик, Ін'єкція запиту</u>
38	Дипфейк (глибока підробка)	Deep fake	Контент, згенерований або відредагований за допомогою ШІ, який нагадує реальних людей, об'єкти, місця, інші сутності або події та вводить в оману щодо справжності або правдивості.	<u>Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ), Глибоке навчання (іноді вживають глибинне навчання), Комп'ютерний зір, ШІ-слоп, Детектор ШІ</u>
39	Довірчий ШІ	Trustworthy AI	Властивість системи, яка містить три компоненти на всіх етапах життєвого циклу: законність, етичність, робастність (з технічного та соціального боку).	<u>Автономність, Адаптивність, Аудитоспроможність, Вимірюваність, Контрольованість, Надійність, Непрозорість, Пояснюваність, Прозорість, Стійкість, Спостережуваність ШІ</u>
40	Достовірність	Truthfulness	Метрика оцінювання якості відповіді мовної моделі або RAG-системи, яка відображає, наскільки твердження у відповіді є фактично правильними відносно реального світу або еталонних даних.	<u>Обґрунтованість, Галюцинування, Справедливість</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
41	Дрейф-моделі	Model drift	Явище, коли модель втрачає точність через зміну реальних даних із часом.	<u>Надійність, Стійкість, Життєвий цикл системи ШІ</u>
42	Дискримінація	Discrimination	<p>Умисне або випадкове відмінне ставлення до особи та/або групи осіб за ознакою етнічного чи соціального походження, громадянства, національності, раси, релігії та вірувань, віку, статі, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, інвалідності або за іншими ознаками, що призводить до обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами й свободами або до надання привілеїв у будь-якій формі, крім випадків, коли такі обмеження або привілеї мають правомірну об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними, необхідними та пропорційними.</p> <p>Зокрема, дискримінація може бути наслідком: 1) інституційних чи індивідуальних шкідливих упереджень, які були перенесені в процеси впродовж життєвого циклу ШІ або представлені в даних систем ШІ; 2) технічних обмежень в апаратному забезпеченні чи комп'ютерних програмах; 3) невідповідності системи ШІ контексту використання.</p>	<u>Упередження (алгоритмічні упередження), Шкідливі упередження</u>
43	Ембединги	Embeddings	Векторні представлення слів, фраз, документів чи інших об'єктів у багатовимірному просторі.	<u>Велика мовна модель (ВММ), Галюцинування, Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ), Генерування, доповнене пошуком, Запит (промпт), Інженерія запитів (промпт-інженерія), Контекстне вікно, Мовна модель, Обробка природної мови, Токен</u>
44	Етика за проєктуванням	Ethics by design	Підхід до технологічної етики та ключовий компонент відповідальних інновацій, який спрямований на інтеграцію етики на етапі проєктування та розробки системи ШІ. Іноді формулюється як «вбудовування цінностей у дизайн». Такими термінами є «дизайн, що враховує цінності» та «етично орієнтований дизайн».	<u>Приватність за проєктуванням</u>
45	Життєвий цикл системи ШІ	AI system lifecycle	Процес створення та експлуатації системи ШІ, що зазвичай має кілька етапів (не обов'язково в цій послідовності): 1) планування та проєктування; 2) збір і обробку даних; 3) створення моделі та/або адаптацію наявних моделей до конкретних завдань; 4) тестування та оцінювання; 5) розгортання; 6) експлуатація та моніторинг; 7) завершення використання і згортання системи.	<u>Ризик, Дрейф-моделі, Оркестрація</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
46	Запит (промпт)	Prompt	Вхідний текст, інструкція або завдання для системи ШІ, на які система має відреагувати шляхом генерування контенту.	<u>Вхід (вхідні дані), Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ), Інженерія запитів (промпт-інженерія), Запит без прикладів, Системний запит (початковий контекст), Ін'єкція запиту</u>
47	Загальний штучний інтелект	Artificial General Intelligence (AGI)	Клас систем ШІ, які здатні до загальної інтелектуальної дії, тобто узагальнювати й переносити навчання між різними когнітивними функціями, формувати абстракції, ухвалювати рішення, розв'язувати багатокomпонентні проблеми та адаптуватися до несподіваного в складних середовищах.	<u>Вузький (слабкий) ШІ, Суперінтелект, Штучний інтелект (ШІ)</u>
48	Запит без прикладів	Zero-Shot Prompting	Тип запиту до великої мовної моделі, за якого модель повинна самостійно інтерпретувати його й сформувану відповідь, спираючись лише на загальні знання, здобуті під час попереднього навчання.	<u>Велика мовна модель (ВММ), Запит (промпт), Запит з одним прикладом, Few-Shot</u>
49	Запит з одним прикладом	One-Shot Prompting	Тип запиту до великої мовної моделі, за якого модель генерує відповідь, наслідуючи один наданий приклад.	<u>Запит без прикладів, Запит з кількома прикладами, Велика мовна модель (ВММ), Запит</u>
50	Запит з кількома прикладами	Few-Shot Prompting	Тип запиту до великої мовної моделі, за якого модель генерує відповідь, наслідуючи надані приклади.	<u>Запит без прикладів, Запит з одним прикладом, Велика мовна модель (ВММ), Тонке налаштування</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
51	Згорткові нейронні мережі (конволюційні нейронні мережі)	CNN. Convolutional Neural Networks	Клас глибоких нейронних мереж, основою яких є дискретна згортка між вхідними даними та навчуваними ядрами (фільтрами).	<u>Комп'ютерний зір, Штучна нейронна мережа, Глибоке навчання</u>
52	Зерно (початкове значення)	Seed (Random seed)	Параметр, який дає змогу зафіксувати характеристики результату генерації з метою забезпечення ідентичних або максимально схожих результатів при повторних запитах.	<u>Відтворюваність, Відстежуваність, Параметр</u>
53	Ін'єкція запиту	Prompt injection	Техніка, яка використовує специфічно сформульовані запити для маніпуляції тим, як мовна модель інтерпретує завдання.	<u>Джейлбрейк, Безпека ШІ, Запит (промпт)</u>
54	Істинно позитивне	True Positive (TP)	Випадок, для якого модель правильно передбачила позитивний клас.	<u>Істинно негативне, Міра F1, Підтримка, Повнота (Чутливість), Точність, Точність (прецизійність), Хибно позитивне, Хибно негативне</u>
55	Істинно негативне	True Negative (TN)	Випадок, для якого модель правильно передбачила негативний клас.	<u>Істинно позитивне, Міра F1, Підтримка, Повнота (Чутливість), Точність, Точність (прецизійність), Хибно позитивне, Хибно негативне</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
56	Інтелектуальний аналіз даних	Data mining (Knowledge discovery, pattern recognition)	Процес автоматизованого виявлення закономірностей, кореляцій, шаблонів та будь-якої інформації у великих масивах сирих даних.	<u>Наука про дані, Набір даних, Великі дані</u>
57	Інженерія ознак	Feature engineering	Виокремлення ознак із необроблених даних, тобто виокремлення числових представлень даних, і перетворення їх на формати, придатні для моделей машинного навчання.	<u>Машинне навчання</u>
58	Інженерія запитів (промпт-інженерія)	Prompt engineering	Процес розробки та вдосконалення запитів для моделей ШІ з метою отримання бажаних результатів.	<u>Вхід (вхідні дані), Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ)</u>
59	Контекстне вікно	Context window	Максимальна кількість токенів (див. визначення), яку ВММ (див. визначення) може обробити одночасно для розуміння контексту та інструкцій (вхідні токени) та генерування відповіді (вихідні токени).	<u>Велика мовна модель (ВММ), Галюцинування, Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ), Генерування, доповнене пошуком, Запит (промпт), Інженерія запитів (промпт-інженерія), Мовна модель, Обробка природної мови, Токен</u>
60	Контрольованість	Controllability	Властивість системи, яка дає змогу суб'єкту (фізичній або юридичній особі, державному органу тощо) втручатися у функціонування системи ШІ, самостійно чи спільно з іншими визначати цілі та засоби контролю такої системи й даних.	<u>Автономність, Автоматизоване ухвалення рішень, Автоматичне ухвалення рішень, Адаптивність, Аудитоспроможність, Вимірюваність, Довірчий ШІ, Надійність, Непрозорість, Пояснюваність, Прозорість, Стійкість, Спостережуваність ШІ</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
61	Комп'ютерний зір	Computer vision	Напрямок ШІ, який зосереджується на обробці, аналізі та генеруванні візуальної інформації (зображень, відео тощо).	<u>Обробка природної мови, Робототехніка</u>
62	Класифікація	Classification	Завдання машинного навчання, що полягає у віднесенні об'єкта до однієї з попередньо визначених категорій на основі його характеристик.	<u>Кластеризація, Машинне навчання, Навчання з учителем (контрольоване навчання, навчання з наглядом), Регресія</u>
63	Кластеризація	Clustering	Завдання машинного навчання, що полягає в групуванні схожих об'єктів на основі їхніх характеристик.	<u>Класифікація, Машинне навчання, Навчання без учителя (некероване навчання, неконтрольоване навчання, навчання без нагляду), Регресія</u>
64	Когнітивна функція	Cognitive function	Здатність сприймати, усвідомлювати, обґрунтовувати та переробляти зовнішню інформацію.	<u>Суперінтелект, Штучний інтелект, Загальний штучний інтелект, Людиноцентричний ШІ</u>
65	Ланцюжок міркувань	Chain-of-Thought (CoT)	Техніка формулювання запитів до великих мовних моделей, яка спонукає модель покроково демонструвати процес ухвалення рішень або пошуку відповіді на запит (див. також інженерія запитів).	<u>Велика мовна модель (ВММ), Галюцинування, Генерування, доповнене пошуком, Запит (промпт), Інженерія запитів (промпт-інженерія), Контекстне вікно, Мовна модель, Обробка природної мови, Токен</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
66	Людські цінності	Human values for AI	Якості, об'єкти та їхні властивості, які втілюють людські суспільні ідеали, смисли і блага, а також відіграють роль керівних принципів упродовж життєвого циклу системи ШІ. Панівні людські цінності змінюються залежно від розвитку суспільства. Для Європейського Союзу у 20-х роках XXI століття такими цінностями є насамперед права людини, демократія, верховенство права, а також сталий розвиток, безпечне довкілля, біорізноманіття, культурне різноманіття, інклюзивність тощо.	<u>Відповідальний ШІ, Людиноцентричний ШІ</u>
67	Людиноцентричний ШІ	Human-centric AI	Підхід до ШІ протягом усього життєвого циклу, ґрунтований на людських цінностях, який віддає перевагу розширенню, а не заміні можливостей людей.	<u>Людські цінності</u>
68	Людина в циклі	Human-in-the-loop	Можливість втручання людини на будь-якому етапі ухвалення рішень системою ШІ.	<u>Людина над циклом, Людина поза циклом</u> <u>Навчання з підкріпленням на основі зворотного зв'язку від людини</u>
69	Людина над циклом	Human-on-the-loop	Можливість втручання людини на етапі проектування системи ШІ та моніторингу її роботи.	<u>Людина в циклі, Людина поза циклом</u>
70	Людина поза циклом	Human-out-of-the-loop	Можливість участі людини лише в установленні нових обмежень та цілей системи ШІ, яка автоматично ухвалює рішення й коригує свою поведінку, зокрема, на основі зворотного зв'язку від людини.	<u>Людина в циклі, Людина над циклом</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
71	Машинне навчання	Machine learning	Галузь ШІ, що навчається ухвалювати рішення, налаштовуючи параметри математичних моделей відповідно до даних спостереження.	<u>Глибоке навчання (іноді вживають глибинне навчання), Навчання без учителя (некероване навчання, неконтрольоване навчання, навчання без нагляду), Навчання з підкріпленням, Навчання з учителем (контрольоване навчання, навчання з наглядом)</u>
72	Машинне навчання з протидією	Adversarial machine learning	Галузь досліджень та практики ШІ, яка вивчає вразливості систем ШІ до навмисних атак та розробляє методи для підвищення їхньої стійкості.	<u>Безпека ШІ, Машинне навчання, Стійкість</u>
73	Міра F1	F1-Score	Метрика, яка поєднує точність і повноту в одне значення шляхом обчислення їх гармонічного середнього. Вона визначається за формулою: <div data-bbox="1176 953 1642 1037" style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 10px auto;"> $\text{Міра F1} = 2 * \frac{\text{Прецизійність} * \text{Повнота}}{\text{Прецизійність} + \text{Повнота}}$ </div>	<u>Істинно негативне, Істинно позитивне, Підтримка, Повнота (Чутливість), Точність, Точність (прецизійність), Хибно негативне, Хибно позитивне</u>
74	Модель ШІ загального призначення	GPAI model (General Purpose AI model)	Модель ШІ, зокрема така, що навчена на великому обсязі даних із використанням масштабованого самонавчання, яка характеризується значною універсальністю та здатністю компетентно виконувати широкий спектр різних завдань незалежно від способу її введення в обіг, і може бути інтегрована в різноманітні системи або застосунки, за винятком моделей ШІ, які застосовують виключно для досліджень, розробки або прототипування до моменту їх введення в обіг (відповідно до EU AI Act)	<u>Базова модель, Система ШІ, Ризик</u>
75	Модель	Model	Програмне забезпечення або математичний вираз, що містить параметри, які можна налаштовувати і які визначають його поведінку. Ці параметри зазвичай налаштовують за допомогою алгоритмів машинного навчання	<u>Машинне навчання</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
76	Мовна модель	Language model	Модель машинного навчання, яка натренована оцінювати ймовірності послідовності слів чи символів. Після тренування вона може генерувати або закінчувати послідовності на основі вивчених закономірностей природної мови.	<u>Велика мовна модель (ВММ), Галюцинування, Генерування, доповнене пошуком, Запит (промпт), Інженерія запитів (промпт-інженерія), Контекстне вікно, Ланцюжок міркувань, Токен</u>
77	Малі мовні моделі	Small language models, SLM	Клас мовних моделей, які мають відносно невелику кількість параметрів порівняно з великими мовними моделями. Вони характеризуються меншою потребою в обчислювальних ресурсах і часто застосовуються для вузькоспеціалізованих або локальних завдань.	<u>Велика мовна модель (ВММ), Мовна модель, Параметр</u>
78	Метадані	Metadata	Дані, які описують інші дані.	<u>Набір даних / датасет, Напівструктуровані дані, Неструктуровані дані, Структуровані дані</u>
79	Надійність	Reliability	Властивість системи ШІ працювати згідно з визначеними вимогами та цілями протягом певного часу без збоїв.	<u>Автономність, Адаптивність, Аудитоспроможність, Вимірюваність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Непрозорість, Пояснюваність, Прозорість, Спостережуваність ШІ, Стійкість</u>
80	Набір даних / датасет	Dataset	Сукупність даних, яку використовують для тренування, оцінювання (валідації) та тестування алгоритмів і моделей.	<u>Аугментація даних, Біометричні дані, Валідаційні дані, Великі дані, Машинне навчання, Метадані, Напівструктуровані дані, Неструктуровані дані, Синтетичні дані, Структуровані дані, Тестові або випробувальні дані, Тренувальні дані</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
81	Навчання з перенесенням знань	Transfer Learning	Метод машинного навчання, що передбачає використання знань, здобутих під час навчання моделі на одному завданні для виконання іншого, пов'язаного завдання. Зазвичай містить тонке налаштування моделі на нових даних, що дає змогу досягти високої ефективності з меншими витратами.	<u>Попередньо навчені моделі, Тонке налаштування, Машинне навчання</u>
82	Навчання без учителя (некероване навчання, неконтрольоване навчання, навчання без нагляду)	Unsupervised learning	Тип машинного навчання, у якому алгоритм налаштовує модель в умовах відсутності заданих результатів (міток).	<u>Машинне навчання, Навчання з підкріпленням, Навчання з учителем (контрольоване навчання, навчання з наглядом)</u>
83	Навчання з підкріпленням	Reinforcement learning	Тип машинного навчання, де агент (див. визначення) оптимізує свою поведінку в певному середовищі завдяки навчанню на сигналах зворотного зв'язку, як-от винагороди або покарання за їхні дії, з метою максимізації отриманої винагороди відповідно до визначених цілей системи.	<u>Машинне навчання, Навчання без учителя (некероване навчання, неконтрольоване навчання, навчання без нагляду), Навчання з учителем (контрольоване навчання, навчання з наглядом)</u>
84	Навчання з підкріпленням на основі зворотного зв'язку від людини	Reinforcement Learning with Human Feedback (RLHF)	Підхід до навчання моделей машинного навчання, зокрема великих мовних моделей, у якому оптимізація поведінки моделі здійснюється за допомогою методів навчання з підкріпленням, де функція винагороди формується на основі оцінок, наданих людьми-експертами або анотаторами.	<u>Навчання з підкріпленням, Узгодження</u>
85	Навчання з учителем (контрольоване навчання, навчання з наглядом)	Supervised learning	Тип машинного навчання, у якому алгоритм налаштовує модель шляхом порівняння результатів обробки вхідних даних моделлю із заданими вчителем результатами. Задані вчителем результати також називають мітками (англ. label).	<u>Машинне навчання, Навчання без учителя (некероване навчання, неконтрольоване навчання, навчання без нагляду), Навчання з підкріпленням, Навчання з підкріпленням на основі зворотного зв'язку від людини</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
86	Напівструктуровані дані	Semi-structured data	Дані, які поєднують елементи як структурованих, так і неструктурованих даних.	<u>Набір даних / датасет, Метадані, Неструктуровані дані, Структуровані дані</u>
87	Наука про дані	Data Science	<p>Міждисциплінарна галузь, що поєднує методи статистики, машинного навчання, аналізу даних та програмування для аналізу великих обсягів даних з метою здобуття нових знань.</p> <p><small>*Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, Науки про дані є частиною спеціальності F4 Системний аналіз та науки про дані (постанова КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266 в редакції, чинній на 01.11.2024). Проте предмет галузі науки про дані можуть вивчати та досліджувати й у межах інших спеціальностей.</small></p>	<u>Машинне навчання, Великі дані, Набір даних / датасет, Інтелектуальний аналіз даних</u>
88	Неструктуровані дані	Unstructured data	Дані, які не мають попередньо визначеної моделі, не організовані заздалегідь у визначений спосіб.	<u>Метадані, Набір даних / датасет, Напівструктуровані дані, Структуровані дані</u>
89	Непрозорість	Opacity	Властивість системи, яка не забезпечує прозорості поведінки, процесів, походження наборів даних, функцій, результатів, унаслідок чого вони недоступні або незрозумілі.	<u>Аудитоспроможність, Вимірюваність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Надійність, Пояснюваність, Прозорість, Спостережуваність ШІ, Стійкість</u>
90	Нерозрізнявана приватність	Differential privacy	Підхід до захисту приватності, за якого результат будь-якого аналізу даних, є майже однаково ймовірним незалежно від того, чи внесено дані будь-якої окремої людини до набору даних, чи ні.	<u>Приватність за проектуванням, Анонімізація, Псевдонімізація</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
91	Обґрунтованість	Groundedness	Метрика оцінювання в RAG-системах, яка показує, наскільки відповідь моделі спирається на надані джерела або контекст, а не містить доданої, недокументованої інформації.	<u>Генерування, доповнене пошуком, Галюцинування, Достовірність</u>
92	Отруєння даних	Data poisoning	Тип атаки, за якої тренувальні дані змінюють з метою негативного впливу на модель машинного навчання, змушуючи її вивчати те, чого вона не повинна.	<u>Безпека ШІ, Машинне навчання з протидією, Стійкість</u>
93	Обчислювальний ресурс	Compute	Хмарний або локальний сервіс, як-от віртуальна машина, що використовується для виконання обчислювальних завдань.	<u>Безпека ШІ, Машинне навчання з протидією, Стійкість</u>
94	Обробка природної мови	Natural language processing	Напрямок ШІ, який зосереджується на обробці, аналізі та генеруванні людської мови.	<u>Велика мовна модель (ВММ), Мовна модель</u>
95	Оцінювання (валідація) Перевірка (валідація)	Validation	<p>Оцінювання (у навчанні моделі ШІ) – аналіз якості моделі в процесі її розробки, зазвичай використовуючи дані для оцінювання (також валідаційні або розробницькі) (див. визначення)</p> <p>Також</p> <p>Перевірка (в інженерії систем ШІ) – набір дій, які допомагають пересвідчитися, що система придатна до використання за своїм призначенням та здатна досягти запланованих цілей і виконати завдання (тобто відповідати вимогам стейкхолдерів) у визначеному операційному середовищі.</p>	Валідаційні дані

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
96	Оркестрація	Orchestration	Скоординоване використання кількох інструментів для виконання завдання.	<u>Агент, Система ШІ, Життєвий цикл системи ШІ</u>
97	Параметр	Parameter	Змінна моделі, яка оптимізується під час процесу машинного навчання.	<u>Гіперпараметр, Машинне навчання</u>
98	Поінформована згода	Informed consent	Вільно надане, конкретне, недвозначне та добровільне вираження суб'єктом бажання взаємодіяти із системою ШІ в реальних умовах після того, як він був поінформований про всі аспекти взаємодії із системою ШІ на відповідному етапі життєвого циклу системи ШІ, які стосуються рішення суб'єкта брати участь	<u>Життєвий цикл системи ШІ, Система ШІ</u>
99	Повнота (Чутливість)	Recall (Sensitivity)	<p>Метрика, що вимірює здатність моделі знаходити всі релевантні позитивні випадки в наборі даних. Вона визначається за формулою:</p> <p>Повнота = $\frac{TP}{TP+FN}$,</p> <p>де TP – істинно позитивні прогнози, FN – хибно негативні прогнози.</p>	<u>Істинно негативне, Істинно позитивне, Міра F1, Підтримка, Точність, Точність (прецизійність), Хибно негативне, Хибно позитивне</u>
100	Повнота	Completeness	Метрика оцінювання якості відповіді мовної моделі або RAG-системи, що відображає, наскільки відповідь вичерпна щодо запиту користувача.	<u>Обґрунтованість, Достовірність, Повнота, (Чутливість)</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
101	Повторюваність	Replicability	Отримання схожого результату при використанні схожих методів та умов проведення експерименту.	<u>Відстежуваність, Відтворюваність</u>
102	Пояснюваний ШІ (XAI)	Explainable AI (XAI)	Підхід у галузі ШІ, спрямований на створення моделей і систем ШІ, чиї дії та рішення може зрозуміти й інтерпретувати людина.	<u>Пояснюваність</u>
103	Пояснюваність	Explainability	Властивість системи ШІ доступно пояснювати свої дії, рішення, рекомендації, результати або спосіб ухвалення рішень.	<u>Аудитоспроможність, Вимірюваність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Надійність, Непрозорість, Спостережуваність ШІ, Стійкість</u>
104	Попередньо навчені моделі	Pre-Trained Models	Моделі машинного навчання, які були попередньо навчені на великих обсягах даних для формування загальних представлень (ознак). Такі моделі можуть бути повторно використані або донавчені для виконання конкретних завдань, що значно скорочує час і ресурси на розробку нових рішень.	<u>Базова модель, Тонке налаштування, Навчання з перенесенням знань</u>
105	Приватність за проєктуванням	Privacy by design	Вбудовування заходів із забезпечення поваги до приватного життя та технологій підвищення приватності безпосередньо під час проєктування систем ШІ.	<u>Етика за проєктуванням</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
106	Прозорість	Transparency	<p>Властивість системи ШІ, яка полягає у відстежуваності та пояснюваності й передбачає повідомлення користувачів про те, що вони взаємодіють із системою ШІ, та належне інформування користувачів й осіб, які зазнають впливу систем ШІ, про їхні права, а також про можливості та обмеження цієї системи ШІ. Термін також може позначати один із принципів на всіх етапах життєвого циклу систем ШІ, що забезпечує цю властивість.</p>	<p><u>Аудитоспроможність, Вимірюваність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Надійність, Непрозорість, Пояснюваність, Спостережуваність ШІ, Стійкість</u></p>
107	Псевдонімізація	Pseudonymisation	<p>Опрацювання персональних даних у такий спосіб, що ці дані більше не можна зарахувати до конкретного суб'єкта даних без використання додаткової інформації, за умови, що таку додаткову інформацію зберігають окремо й на неї поширюється застосування технічних та організаційних інструментів для забезпечення того, що персональні дані не віднесено до фізичної особи, яку ідентифіковано чи можна ідентифікувати</p>	<p><u>Анонімізація, Приватність за проектуванням, Поінформована згода</u></p>
108	Підтримка	Support	<p>Метрика, що визначає кількість фактичних випадків кожного класу в наборі даних. Вона визначається за формулою:</p> <div data-bbox="1176 949 1602 990" style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;"> $\text{Підтримка} = TP + FNTP + TN + FP + FN,$ </div> <p>де TP – істинно позитивні прогнози, TN – істинно негативні прогнози, FP – хибно позитивні прогнози, FN – хибно негативні прогнози.</p>	<p><u>Істинно негативне, Істинно позитивне, Міра F1, Повнота (Чутливість), Точність, Точність (прецизійність), Хибно негативне, Хибно позитивне</u></p>
109	Післянавчання	Post-training	<p>Етап після попереднього навчання, коли модель донавчають, щоб зробити її придатною для реального використання.</p>	<p><u>Тонке налаштування, Узгодження, Навчання з підкріпленням на основі зворотного зв'язку від людини</u></p>
110	Пісочниця	Sandbox	<p>Контрольоване ізольоване середовище для всіх етапів життєвого циклу систем ШІ, комп'ютерних програм або інших інформаційних систем без ризику для основної системи.</p>	<p><u>Система ШІ</u></p>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
111	Рекурентні нейронні мережі	RNN. Recurrent Neural Networks	Клас нейромереж, що моделюють послідовні залежності шляхом використання рекурентного прихованого стану.	<u>Обробка природної мови, Штучна нейронна мережа</u>
112	Регресія	Regression	Завдання машинного навчання, спрямоване на оцінювання вихідного числового значення на основі набору характеристик вхідних даних.	<u>Класифікація, Кластеризація, Машинне навчання, Навчання з учителем (контрольоване навчання, навчання з наглядом)</u>
113	Ризик	Risk	Поєднання ймовірності настання шкоди та тяжкості цієї шкоди.	<u>Суперінтелект, Модель ШІ загального призначення</u>
114	Робастність	Robustness	Властивість системи ШІ підтримувати правильну та надійну роботу за різних умов.	<u>Надійність</u>
115	Робототехніка	Robotics	Напрямок ШІ, що фокусується на розробці алгоритмів та систем для створення роботів, здатних аналізувати середовище, ухвалювати рішення та діяти автономно у фізичному світі.	<u>Комп'ютерний зір, Обробка природної мови</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
116	Розмічування даних	Data labelling	Процес присвоєння міток або категорій елементам набору даних у завданнях машинного навчання з учителем.	<u>Машинне навчання, Навчання з учителем (контрольоване навчання, навчання з наглядом)</u>
117	Скрейпінг	Scraping	Процес автоматизованого збору даних з інтернету за допомогою комп'ютерних програм. У разі автоматизованого збору даних з вебсайтів називається вебскрейпінгом.	
118	Система ШІ	AI system	Комп'ютерна програма, яка спроектована для роботи з різними рівнями автономності та може проявляти адаптивність після розгортання і яка для явних або неявних цілей визначає на основі отриманих вхідних даних, як генерувати результати (зокрема, прогнози, контент, рекомендації або рішення), що можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище.	<u>Система ШІ</u>
119	Системний запит (початковий контекст)	System prompt Developer message	Спеціальний запит / інструкція, що задається моделі ШІ ще до початку взаємодії з користувачем, щоб установити контекст, правила та стиль роботи моделі протягом усієї сесії.	<u>Запит (промпт), Контрольованість, Велика мовна модель</u>
120	Синтетичні дані	Synthetic data	Дані, згенеровані штучно за допомогою обчислювального процесу, а не зафіксовані сенсорними пристроями або створені вручну людьми.	<u>Аугментація даних, Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ), Напівструктуровані дані, Неструктуровані дані, Структуровані дані, Тестові або випробувальні дані, Тренувальні дані</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
121	Спостережуваність ШІ	Observability	Властивість системи піддаватися моніторингу, аналізу та візуалізації внутрішніх станів компонентів системи ШІ та входів і виходів моделей ШІ з метою отримання інформації про поведінку, продуктивність і вартість функціонування системи ШІ.	<u>Аудитоспроможність, Вимірюваність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Надійність, Непрозорість, Пояснюваність, Прозорість, Стійкість,</u>
122	Структуровані дані	Structured data	Дані, які мають попередньо визначену модель даних або організовані заздалегідь визначеним способом.	<u>Набір даних / датасет, Напівструктуровані дані, Неструктуровані дані, Метадані</u>
123	Справедливість	Fairness	Принцип відповідального ШІ, що полягає в мінімізації упереджень та дискримінації ШІ щодо певних груп людей або характеристик.	<u>Безпека ШІ, Відповідальний ШІ, Надійність, Прозорість</u>
124	Стійкість	Resilience	Властивість системи ШІ, яка полягає в готовності й адаптивності до несприятливих обставин, зокрема обробки потенційно руйнівних вхідних даних, протистояння атакам, інцидентам та іншим загрозам і відновлення робочого стану після них.	<u>Аудитоспроможність, Вимірюваність, Довірчий ШІ, Контрольованість, Надійність, Непрозорість, Пояснюваність, Прозорість, Спостережуваність ШІ</u>
125	Сирі дані	Raw data	Дані в первинному вигляді, у якому їх згенеровано або зібрано до того, як їх очистили, впорядкували, перетворили або будь-як інакше обробили для аналізу.	<u>Набір даних, Інтелектуальний аналіз даних</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
126	Суперінтелект	Superintelligence	Клас систем ШІ, які здатні до самовдосконалення, що створює умови для експоненційного зростання їх можливостей, та значно перевищують найрозвиненіші когнітивні функції людини в усіх сферах діяльності, включно з творчістю, соціальною взаємодією, стратегічним мисленням та вирішенням комплексних проблем.	<u>Загальний штучний інтелект, Когнітивна функція, Ризик, Безпека ШІ</u>
127	Температура (параметр моделі ШІ)	Temperature	Параметр, що визначає розподіл імовірностей при генеруванні наступного токена.	<u>Велика мовна модель, Токен, Галюцинування</u>
128	Тестові або випробувальні дані	Testing data	Дані, які використовують для надання незалежної оцінки навченої та валідованої системи ШІ, щоб підтвердити очікувану якість цієї системи перед її виведенням на ринок або введенням в експлуатацію.	<u>Аугментація даних, Біометричні дані, Валідаційні дані, Великі дані, Машинне навчання, Метадані, Набір даних / датасет, Напівструктуровані дані, Неструктуровані дані, Синтетичні дані, Структуровані дані, Тренувальні дані</u>
129	Токен	Token	Найменша смислова одиниця тексту, що використовується для обробки природної мови, зокрема, великими мовними моделями.	<u>Велика мовна модель (ВММ), Галюцинування, Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ), Генерування, доповнене пошуком, Запит (промпт), Інженерія запитів (промпт-інженерія), Контекстне вікно, Мовна модель, Обробка природної мови,</u>
130	Тонке налаштування	Fine tuning	Процес адаптації попередньо навченої моделі машинного навчання до специфічного завдання чи предметної сфери шляхом додаткового навчання на невеликому наборі цільових даних.	<u>Машинне навчання, Модель</u>

<p>131 Точність Accuracy</p>	<p>(Як характеристика системи ШІ) Здатність системи ШІ надавати результати, близькі до еталонних значень або очікуваного результату.</p> <p>(Як метрика) Оцінка якості моделі, що вимірює відношення кількості правильних результатів до загальної кількості виданих результатів. Вона визначається за формулою:</p> $\text{Точність} = \frac{TP + TN}{TP + TN + FP + FN} ,$ <p>де TP – істинно позитивні прогнози, TN – істинно негативні прогнози, FP – хибно позитивні прогнози, FN – хибно негативні прогнози.</p>	<p><u>Істинно негативне, Істинно позитивне, Міра F1, Модель, Підтримка, Повнота (Чутливість), Точність (прецизійність), Хибно позитивне, Хибно негативне</u></p>
<p>132 Точність (прецизійність) Precision</p>	<p>Метрика, яку використовують для вимірювання точності позитивних прогнозів моделі. Вона визначається за формулою:</p> $\text{Точність} = \frac{TP}{TP + FP} ,$ <p>де TP – істинно позитивні прогнози, FP – хибно позитивні прогнози.</p>	<p><u>Істинно негативне, Істинно позитивне, Міра F1, Підтримка, Повнота (Чутливість), Точність, Хибно негативне, Хибно позитивне</u></p>
<p>133 Тренувальні дані Training data</p>	<p>Дані, які використовують для навчання системи ШІ шляхом оптимізації її параметрів.</p>	<p><u>Аугментація даних, Біометричні дані, Валідаційні дані, Великі дані, Машинне навчання, Метадані, Набір даних / датасет, Напівструктуровані дані, Неструктуровані дані, Синтетичні дані, Структуровані дані, Тестові або випробувальні дані</u></p>
<p>134 Трансформер Transformer</p>	<p>Архітектура нейронних мереж, яка обробляє послідовності даних за допомогою механізму уваги, що дає змогу моделювати складні залежності між елементами.</p>	<p><u>Глибоке навчання, Штучна нейронна мережа, Велика мовна модель (ВММ)</u></p>
<p>135 Упередження (алгоритмічні упередження) AI Bias or Algorithmic Bias</p>	<p>Диференційоване ставлення системи ШІ до різних груп. Див. також «шкідливі упередження» та «дискримінація».</p>	<p><u>Дискримінація, Шкідливі упередження</u></p>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
136	Узгодженість	Alignment	Здатність системи ШІ діяти згідно з намірами та цінностями людини	<u>Людські цінності, Відповідальний ШІ, Етика за проєктуванням, Навчання з підкріпленням на основі зворотного зв'язку від людини</u>
137	Узгодження	Alignment	<p>Як підхід: Це концепція та напрям досліджень з метою узгодження поведінки систем ШІ з цілями, цінностями й намірами соціальної норми суспільства або конкретного користувача.</p> <p>Як процес: Процес налаштування моделі, що призводить до здатності системи ШІ діяти згідно з намірами та цінностями людини.</p>	<u>Людські цінності, Відповідальний ШІ, Етика за проєктуванням, Навчання з підкріпленням на основі зворотного зв'язку від людини</u>
138	Федеративне навчання	Federated learning	Підхід до машинного навчання, який розв'язує проблеми управління даними та приватності, навчаючи алгоритми спільно без передавання даних до центрального сховища. Кожен федеративний пристрій навчається на локальних даних і передає свої локальні параметри моделі замість передавання навчальних даних. Різні системи федеративного навчання мають різні топології, які містять різні способи обміну параметрами.	<u>Машинне навчання</u>
139	Цільова функція (інакше функція втрат або функція винагороди)	Loss function (cost function)	Математична формула або неявний механізм, що надає одне число, яке використовують для оцінювання ступеня відповідності згенерованих моделлю даних бажаним результатам.	<u>Модель</u>
140	Чатбот	Chatbot	Інтерфейс взаємодії кількох агентів (наприклад, людини та комп'ютерної програми), як правило, в аудіо- або текстовому форматі.	<u>Агент, Обробка природної мови, Система ШІ</u>
141	Хибно позитивне	False Positive (FP)	Випадок, для якого модель помилково передбачила позитивний клас, хоча насправді він був негативним.	<u>Дискримінація, Упередження (алгоритмічні упередження)</u>

№	ТЕРМІН УКРАЇНСЬКОЮ	ТЕРМІН АНГЛІЙСЬКОЮ	ВИЗНАЧЕННЯ	ПОВ'ЯЗАНІ ТЕРМІНИ
142	Хибно негативне	False Negative (FN)	Випадок, для якого модель помилково передбачила негативний клас, хоча насправді він був позитивним.	<u>Істинно негативне, Істинно позитивне, Міра F1, Підтримка, Повнота (Чутливість), Точність, Точність (прецизійність), Хибно позитивне</u>
143	Шкідливі упередження	Harmful bias	Упередження систем ШІ, які впливають негативно, наприклад несправедливі чи дискримінаційні наслідки (див. також «Дискримінація»). Виникають унаслідок багатьох чинників, включно з, але не обмежуючись, людськими або системними рішеннями та процесами впродовж життєвого циклу ШІ; культурні та соціальні упередження в навчальних даних; технічні обмеження (як-от нерепрезентативні або обмежені характеристики розробки та дані); або використання в непередбачених контекстах.	<u>Дискримінація, Упередження (алгоритмічні упередження)</u>
144	Штучна нейронна мережа (нейронна мережа, нейромережа)	Neural network	Модель, яка налічує один або кілька шарів штучних нейронів, з'єднаних зваженими зв'язками з ваговими коефіцієнтами. Нейронна мережа перетворює вхідні дані, пропускаючи їх через себе, при цьому кожен нейрон виконує прості обчислення.	<u>Глибоке навчання (іноді вживають глибинне навчання)</u>
145	Штучний інтелект (ШІ)	Artificial Intelligence (AI)	<p>Як галузь: Загальна назва сукупності інформаційних технологій, як-от алгоритмів, методів, підходів, моделей та сервісів, що створюють та розвивають інтелектуальні системи, здатні виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту. ШІ охоплює широкий спектр підходів, зокрема тих, що ґрунтуються на навчанні, логіці, пошуку та ймовірнісному міркуванні. ШІ передбачає такі напрями, як обробка природної мови, машинне навчання, комп'ютерний зір, робототехніка, експертні системи та інші підгалузі, спрямовані на імітацію та розширення можливостей людського мислення та ухвалення рішень.</p> <p>Як інструмент: Організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень й алгоритмів обробки інформації, отриманої або створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі ухвалення рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань;</p> <p>Також термін ШІ використовують як синонім терміна «система ШІ» (див визначення).</p>	<u>Загальний штучний інтелект, Вузкий (слабкий) ШІ</u>
146	ШІ-слоп	AI slop	Низькоякісний масовий контент, створений генеративним ШІ, що пріоритезує обсяг і швидкість тиражування над точністю, оригінальністю та змістовністю.	<u>Генеративний ШІ, Дипфейк,</u>

Використані джерела

1. Amidi, A. and Amidi, S. (2026). CS 230 – Recurrent Neural Networks Cheatsheet. [online] Stanford.edu. Available at: <https://stanford.edu/~shervine/teaching/cs-230/cheatsheet-recurrent-neural-networks/> [Accessed 15 Mar. 2026].
2. Bostrom, N. (1998). How long before superintelligence? [online] nickbostrom.com. Available at: <https://nickbostrom.com/superintelligence>.
3. Boyd, D. and Crawford, K. (2012). Critical Questions for Big Data. Information, Communication & Society, 15(5), pp.662–679. doi:<https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.678878>.
4. Chui, M., Hazan, E., Roberts, R., Singla, A., Smaje, K., Sukharevsky, A., Yee, L. and Zempel, R. (2023). Economic potential of generative AI | McKinsey. [online] www.mckinsey.com. Available at: <https://www.mckinsey.com/capabilities/mckinsey-digital/our-insights/the-economic-potential-of-generative-AI-the-next-productivity-frontier#/>.
5. Coeckelbergh, M. (2020). AI Ethics. [online] MIT Press. MIT Press. Available at: <https://mitpress.mit.edu/9780262538190/ai-ethics/>.
6. Council of Europe (2024). The Framework Convention on Artificial Intelligence. [online] Available at: <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/the->
7. European Commission (2019). Ethics guidelines for trustworthy AI | Shaping Europe’s digital future. [online] European Commission. Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.
8. European Commission (2020). Assessment List for Trustworthy Artificial Intelligence (ALTAI) for self-assessment. [online] digital-strategy.ec.europa.eu. Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/assessment-list-trustworthy-artificial-intelligence-altai-self-assessment>.
9. European Commission (2025). The General-Purpose AI Code of Practice. [online] Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/contents-code-gpai> [Accessed 15 Mar. 2026].

10. European Parliament (2024). European Parliament P9_TA(2024)0138 Artificial Intelligence Act European Parliament legislative resolution of 13 March 2024 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on laying down harmonised rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending certain Union Legislative Acts (COM(2021)0206 -C9-0146/2021 -2021/0106(COD)). [online] Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0138_EN.pdf.
11. European Union Agency for Cybersecurity (2023). Artificial Intelligence and Cybersecurity Research. [online] ENISA. Available at: <https://www.enisa.europa.eu/publications/artificial-intelligence-and-cybersecurity-research>.
12. Fleuret, F. (2024). The Little Book of Deep Learning. [online] Available at: <https://fleuret.org/public/lbdl.pdf> [Accessed 10 Jul. 2023].
13. Holdsworth, J., Belcic, I. and Stryker, C. (2024). What is model drift? [online] Ibm.com. Available at: <https://www.ibm.com/think/topics/model-drift> [Accessed 15 Mar. 2026].
14. IAPP (2024). Key Terms for AI Governance. [online] Available at: https://iapp.org/media/pdf/resource_center/key_terms_for_ai_governance.pdf.
15. International Organization for Standardization (2015). ISO 9000:2015 Quality management systems – Fundamentals and vocabulary. [online] ISO. Available at: <https://www.iso.org/standard/45481.html>.
16. International Organization for Standardization (2021). ISO/IEC TR 24029-1:2021 Artificial Intelligence (AI) – Assessment of the robustness of neural networks. [online] ISO. Available at: <https://www.iso.org/standard/77609.html>.
17. International Organization for Standardization (2022). ISO/IEC TS 5723:2022 Trustworthiness – Vocabulary. [online] ISO. Available at: <https://www.iso.org/standard/81608.html>.
18. International Organization for Standardization (2024). ISO/IEC DIS 22989(en) Information technology – Artificial intelligence – Artificial intelligence concepts and terminology. [online] Iso.org. Available at: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso-iec:22989:dis:ed-1:v1:en>.

19. Ji, J., Qiu, T., Chen, B., Zhang, B., Lou, H., Wang, K., Duan, Y., He, Z., Zhou, J., Zhang, Z., Zeng, F., Dai, J., Pan, X., Kwan, Y., Ng, A., O'gara, Xu, H., Tse, B., Fu, J. and Mcaleer, S. (2024). AI Alignment: A Comprehensive Survey. [online] Available at: <https://arxiv.org/pdf/2310.19852>.
20. Кабінет Міністрів України (2015). Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. [online] Офіційний вебпортал парламенту України. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>.
21. Кабінет Міністрів України (2020). Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні. [online] Офіційний вебпортал парламенту України. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80>.
22. Kiely, K.M. (2014). Cognitive Function. Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research, 1, pp.974–978. doi:https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_426.
23. National Institute of Standards and Technology (2024a). A Plan for Global Engagement on AI Standards. [online] doi:<https://doi.org/10.6028/nist.ai.100-5>.
24. National Institute of Standards and Technology (2024b). Artificial Intelligence Risk Management Framework: Generative Artificial Intelligence Profile. [online] doi:<https://doi.org/10.6028/nist.ai.600-1>.
25. National Institute of Standards and Technology (2024c). Building a Cybersecurity and Privacy Learning Program. [online] doi:<https://doi.org/10.6028/nist.sp.800-50r1>.
26. National Security Commission on Artificial Intelligence (2021). NSCAI Final Report. [online] reports.nsc.ai.gov. Available at: https://assets.foleon.com/eu-central-1/de-uploads-7e3kk3/48187/nscai_full_report_digital.04d6b124173c.pdf.
27. Newhouse, W., Souppaya, M., Kent, J., Sandlin, K. and Scarfone, K. (2023). Data Classification Concepts and Considerations for Improving Data Collection. [online] csrc.nist.gov. Available at: <https://csrc.nist.gov/pubs/ir/8496/ipd>.
28. OECD (2019). Artificial Intelligence in Society. [online] Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/06/artificial-intelligence-in-society_c0054fa1/eedfee77-en.pdf.

29. OECD (2024). Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. [online] Oecd.org. Available at: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>.
30. Prince, S.J.D. (2023). Understanding Deep Learning. [online] Github.io. The MIT Press. Available at: <https://udlbook.github.io/udlbook/>.
31. Ross, M. and Taylor, J. (2021). Managing AI Decision-Making Tools. Harvard Business Review. [online] Available at: <https://hbr.org/2021/11/managing-ai-decision-making-tools>.
32. U.S. Department of Commerce (2021). Disclosure Avoidance for the 2020 Census: An Introduction. [online] Available at: <https://www2.census.gov/library/publications/decennial/2020/2020-census-disclosure-avoidance-handbook.pdf> [Accessed 15 Mar. 2026].
33. UNESCO (2021). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. [online] Unesco.org. Available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137>.
34. United Nations General Assembly (2024). Seizing the opportunities of safe, secure and trustworthy artificial intelligence systems for sustainable development. [online] Available at: <https://documents.un.org/doc/undoc/ltd/n24/065/92/pdf/n2406592.pdf>.
35. Vassilev, A., Oprea, A., Fordyce, A., Anderson, H., Davies, X. and Hamin, M. (2025). Adversarial Machine Learning: NIST Trustworthy and Responsible AI NIST AI 100-2e2025. [online] doi:<https://doi.org/10.6028/nist.ai.100-2e2025>.
36. Верховна Рада України (2014). Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні. [online] Офіційний вебпортал парламенту України. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.
37. Верховна Рада України (2023а). Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. [online] Офіційний вебпортал парламенту України. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

38. Верховна Рада України (2023b). Закон України «Про медіа». [online] Офіційний вебпортал парламенту України. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.
39. Верховна Рада України (2023c). Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги». [online] Офіційний вебпортал парламенту України. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20> [Accessed 15 Mar. 2026].
40. Верховна Рада України (2026). Проект Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного). [online] Rada.gov.ua. Available at: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69528#msdynmkt_trackingcontext=a88c841c-ce7e-441c-b453-b45ab65b0100 [Accessed 15 Mar. 2026].

Цитування:

Словник термінів у сфері штучного інтелекту 2.0 / упорядники: Авдеєва Т., Андрієнко О., Артюхов А., Бистрицька А., Герасимяк В., Дубно О., Кобрін А., Кравець І., Краковецький О., Махачашвілі Р., Мішкін Д., Сіденко Є., Турута О., Чумаченко Д., Шабанов О. Київ: Міністерство цифрової трансформації України, 2026. 37 с.